

транснаціонального характеру інформаційних процесів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фліссак К.А. Економічна дипломатія у системі забезпечення національних інтересів України: моногр. Тернопіль. Новий колір. 2016. 812 с.
2. Resolution adopted by the General Assembly [on the report of the Second Committee (A/57/529/Add.3)] 57/239. Creation of a global culture of cybersecurity.
3. EU-weite Gesetze und Richtlinien. URL: <https://cybersecurityportal.de/uebersicht/gesetze-richtlinien-standards-normen/#gesetze-verordnungen>
4. Verordnung (EU) 2016/679 Des Europäischen Parlament und des Rates vom 27 April 2016 zum Schutz natürlicher Personen bei der Verarbeitung personenbezogener Daten, zum freien Datenverkehr und zur Aufhebung der Richtlinie 95/46/EG (Datenschutz-Grundverordnung). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>
5. Richtlinie (EU) 2016/1148 des Europäischen Parlament und des Rates vom 6. Juli 2016 über Maßnahmen zur Gewährleistung eines hohen gemeinsamen Sicherheitsniveaus von Netz- und Informationssystemen in der Union. URL: eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:02016L1148-20160719
6. Flissak C., Burdin V., Kasianchuk M., Kolomiets V., Tychna B., Mazuryk S. International Legal Instruments and Counteraction Mechanisms Against Information Violations and Cybercrime. 2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT). IEEE. P. 489-493. URL: doi.org/10.1109/ACIT52158.2021.9548431
7. Bundesdatenschutzgesetz vom 30. Juni 2017 (BGBl. I S. 2097), das zuletzt durch Artikel 7 des Gesetzes vom 6. Mai 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 149) geändert worden ist. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bdsg_2018/BDSG.pdf
8. Digitale-Dienste-Gesetz vom 6. Mai 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 149), das durch Artikel 26 Absatz 2 des Gesetzes vom 25. März 2026 (BGBl. 2026 I Nr. 81) geändert worden ist. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/ddg/BJNR0950B0024.htm>

УДК 347.44:342.7:004(4-6ЄС)

Гера В. О.

*аспірантка першого курсу юридичного факультету
Західноукраїнський національний університет*

ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ДАНИХ У ДОГОВІРНОМУ ПРАВІ: ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ДОСВІД ЄС

У сучасних умовах цифровізації використання мережі Інтернет стало невід'ємною частиною повсякденного життя. Зокрема, користувачі здійснюють онлайн-покупки, використовують різноманітні застосунки, зберігають персональні дані та укладають електронні договори. У зв'язку із цим особисті дані набувають ознак цінного нематеріального активу, що зумовлює

необхідність їх належного правового захисту в межах договірних правовідносин. Подальший розвиток цифровізації актуалізує потребу перегляду та вдосконалення положень щодо приватності у договорах, з метою забезпечення їх ефективності та реального гарантування прав людини.

Зазначене питання набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, коли постійні кібератаки ставлять під загрозу захист персональних даних та фізичну безпеку людей. Наше законодавство потребує постійного оновлення, щоб відповідати сучасним викликам і новим технологіям [2, с.320]. Процеси європейської інтеграції зумовлюють необхідність впровадження високих стандартів захисту прав людини, які впродовж тривалого часу ефективно забезпечуються у державах-членах ЄС. Суд справедливості ЄС у своїй практиці послідовно наголошує на необхідності забезпечення належного рівня захисту права на приватність навіть в умовах складного та динамічного цифрового середовища [8]. У зв'язку із цим дослідження проблематики захисту прав суб'єктів даних набуває підвищеної наукової та практичної актуальності.

Спеціальним нормативним актом, присвяченим захисту приватності осіб у нашій країні є Закон України «Про захист персональних даних», у якому чітко зазначено, що обробка особистої інформації повинна бути законна та прозора [1]. Водночас на практиці спостерігається певна невідповідність темпів розвитку національного законодавства динаміці технологічного прогресу, внаслідок чого норми права часто не відповідають сучасним викликам цифрового середовища. Прикладом цього може стати купівля програм через інтернет, при якій наші дані стають частиною договору. Л. Саванець та Г. Стахира зазначають, що такий «цифровий контент» вимагає особливого підходу в договорах, адже він не є звичайною річчю, яку можна потримати в руках [5, с.142].

Сьогодні реформа захисту даних у договірних відносинах вже не є лише внутрішньою справою України, а стала важливим фактором нашого входження до Єдиного цифрового ринку Європи [4]. Важливо врахувати, що договірні відносини ґрунтуються на принципі довіри, і у випадку відсутності впевненості з боку європейських компаній у належному рівні захисту даних в Україні, повноцінна та ефективна співпраця буде істотно ускладнена або навіть неможлива. Саме через це Міністерство юстиції України активно працює над тим, щоб наші державні стандарти та правила роботи з інформацією відповідали міжнародним вимогам. Це сприятиме забезпеченню можливості вільного користування цифровими послугами без надмірних ризиків для приватності та підвищенню рівня довіри до обробки даних.

ЄС дуже суворо підходить до цього питання, адже захист основоположних прав людини є фундаментом усього правопорядку [7, с.210]. Важливе місце посідає General Data Protection Regulation, (далі – регламент GDPR), головною ідеєю якого є те, що людина -це повноправний господар своєї інформації. Суд справедливості ЄС у своїх рішеннях вже неодноразово доводив, що компанії не мають права використовувати дані користувачів у власних цілях, навіть якщо відповідні умови формально передбачені договором [8, с.12]. Новий Регламент 2023/2854 про гармонізовані правила справедливого доступу до даних та їх використання (далі – DataAct), доповнює Регламент 2016/679 GDPR, та більше фокусується на справедливому доступі

до даних та їх використанні[10]. Наведені акти ЄС слугують додатковим підтвердженням того, що в умовах сучасного цифрового суспільства договірні умови повинні відповідати принципам добросовісності та забезпечувати користувачеві розширений рівень контролю над власними даними.

Україна вже взяла на себе зобов'язання про впровадження цих правил, підписавши Угоду про асоціацію з ЄС [6]. Отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС у 2022 році значно посилило ці вимоги, перевівши процес адаптації законодавства у площину підготовки до повноправної інтеграції в Єдиний цифровий ринок. Це свідчить про необхідність не лише вдосконалення нормативно-правової бази, але й запровадження ефективних механізмів навчання та обов'язкового дотримання суб'єктами господарювання нових правил функціонування у сфері захисту персональних даних.

Однією з ключових проблем у цій сфері є формальний характер надання згоди на обробку персональних даних у значній кількості договорів. Користувачі нерідко надають таку згоду автоматично, не ознайомлюючись належним чином із її змістом, що знижує рівень усвідомленого контролю над власною інформацією та підвищує вразливість до можливих витоків даних. Досвід Європейського Союзу свідчить про необхідність інтеграції принципів захисту даних у самі цифрові продукти та сервіси ще на етапі їх проектування та розробки. Це означає, що у договірних положеннях повинно бути чітко прописано перелік даних, які збираються, мету їх обробки, а також умови та порядок реалізації права особи на їх видалення. Для забезпечення відповідності сучасним стандартам Європейського Союзу компаніям доцільно вже на теперішньому етапі впроваджувати конкретні організаційні та правові заходи у свою договірну практику. Важливо не очікувати повного оновлення законодавства, а вже на сучасному етапі імплементувати європейські підходи до захисту даних. Зокрема, йдеться про проведення регулярного аудиту обробки даних, призначення відповідальних осіб за їхню безпеку, а також чітке закріплення в договірних положеннях прав користувачів на доступ до своєї інформації та контроль над нею[3]. Це сприятиме мінімізації ризиків виникнення правових непорозумінь і застосування санкцій у майбутньому, а також підвищенню якості та безпечності цифрових послуг в Україні. Саме такий підхід є передумовою формування сучасної цифрової держави, в якій пріоритетне значення надається забезпеченню та захисту прав людини.

Підсумовуючи варто додати, що захист прав суб'єктів даних у договірному праві перестав бути суто технічним питанням, а перетворився на фундамент безпеки у цифровому світі. Цифровізація та виклики воєнного стану вимагають від України не лише формального оновлення законодавства, а реальної зміни підходів до роботи з інформацією та особистими даними [2]. Досвід ЄС показує, що майбутнє цифрової економіки можливе лише за умови повної довіри між людиною і бізнесом, що закріплено у прозорих договорах [7].

Для забезпечення відповідності української системи європейським стандартам необхідним є імплементация принципів регламенту GDPR безпосередньо у договірну практику. Зокрема, кожен договір повинен гарантувати користувачеві право на контроль над власними даними, а надання згоди на їх обробку має бути усвідомленим і таким, що не зводиться до формальної процедури[9].

Отже, реформа законодавства у сфері захисту даних повинна бути

спрямована на формування ефективних механізмів забезпечення та реалізації прав людини. Завдяки гармонізації національного законодавства України з правом Європейського Союзу стає можливим побудувати сучасну правову державу, в якій інтереси особи будуть належним чином захищені від будь-яких цифрових загроз.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про захист персональних даних. Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2297-17> (дата звернення: 04.04.2026).
2. Кравчук В. О. Захист персональних даних в Україні в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 319–321.
3. Палій А. Нові правила захисту персональних даних: як відповідати стандартам ЄС. *Юридична Газета*. 2023. URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/novi-pravila-zahistu-personalnih-danih-yak-vidpovidati-standartam-es.html> (дата звернення: 04.04.2026).
4. Ніколаєв А. Реформа захисту персональних даних як ключовий фактор інтеграції України в Єдиний цифровий ринок ЄС. *EU4DigitalUA*. URL: <https://eu4digitalua.eu/uk/dumki-ekspertiv/reforma-zahystu-personalnyh-danyh-yak-klyuchovuj-faktor-integracziyi-ukrayiny-v-yedynuj-cyfrovuj-rynok-yes/> (дата звернення: 06.04.2026).
5. Саванець Л. М., Стахира Г. М. Цифровий контент як об'єкт авторського права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2019. Вип. 59. Т. 1. С. 167-170.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 27.06.2014 р. № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 06.04.2026).
7. Фалалєєва Л. Г. Захист основоположних прав у інтеграційному правопорядку Європейського Союзу: монографія. Київ: ФОРМАНТ, 2020. 455 с.
8. Protection of personal data. Fact sheet. Court of Justice of the European Union. Research and documentation directorate. 2021. 68 p.
9. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/eng> (дата звернення: 04.04.2026).
10. Regulation (EU) 2023/2854 of the European Parliament and of the Council of 13 December 2023 on harmonised rules on fair access to and use of data and amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive (EU) 2020/1828. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj/eng> (дата звернення: 06.04.2026).